

KORT OM VIKINGEN

De människor som levde i Skandinavien mellan ungefär 800-1100 efter Kristus har kommit att kallas vikingar, och tidsperioden just för vikingatiden.

Ordet "viking" tros betyda "från viken", alltså någon som levde vid eller brukade uppehålla sig vid vikar och fjordar.

I vikingatidens Europa kom ordet att betyda "pirat", eftersom nordborna blev mest kända för sina plundringståg. Men vikingarna var också mycket skickliga handelsmän, hantverkare, berättare, diplomater och upptäcksresande.

Man talade samma språk, "fornnordiska", över hela Skandinavien men det fanns aldrig en enda enad vikinganation. Det var gott om hövdingar och småkungar som skaffat sig makt över större eller mindre landområden genom erövring. Gränserna för sådana riken växlade i omfång eller upphörde allt efter den som hade makten. Den som ena dagen var hövding kunde plötsligt dödas i ett slagsmål eller ett fältslag, och någon annan, ofta just den som dödat hövdingen, tog över.

Livligt liv

Vikingarna levde ett mycket våldsamt liv, och stora delar av deras tillvaro präglades av våld. Man gjorde gärna upp i dueller man mot man, som inte ansågs avslutade förrän den ene var död. Men då var också konflikten löst, åtminstone för stunden.

En släkting till den dräpte var i sin fulla rätt att bli upprörd och försöka ge igen. På det här viset kunde hela familjer utplåna varandra genom mord och strider som varade i generationer. Hämnd var en hederssak för vikingarna.

Samtidigt var de också kapabla att visa stor tillgivenhet och trohet till sina vänner, hövdingar och familjer. De var antagligen mer kärleksfulla och förlåtande än de kristna medeltidsriddarna, till exempel. Vikingarna hade också stort sinne för humor, och tyckte om att berätta och lyssna på

spännande och underhållande historier. En bra historieberättare hade högt anseende i vikingasamhället.

Asagudar

Vikingarna dyrkade en sorts gudar som kallas för asar. De var mäktiga och ofta skoningslösa, men hade flera mänskliga drag. Detta gjorde det lätt för vikingarna att tro på sina gudar, och många av dem betraktades nästan som goda kamrater – följeslagare på resan, så att säga.

Överguden hette Oden. Han valde vilka av de döda som skulle få sitta i hans sal Valhall och festa dagarna i ända. Det var vikingarnas uppfattning om paradiset. Den mest populära guden var annars

Tor, som hade makt över åskan. Hans stridshammare Mjölner bars som ett smycke runt halsen, liksom de kristna bar ett kors.

Samhället

Samhället bestod av hövdingar, fria män och trälarna. Trälarna hade det värst. De var slavar som ägaren kunde behandla som han ville. Trälen kunde dock få sin frihet i gåva eller köpa sig fri.

De flesta fria män var bönder, vilket också kunde innebära ett hårt liv. För att dryga ut sin ofta magra inkomst samlade man ihop sig i grupper och drog ut på plundringståg, "att fara i viking".

När man tänker sig vikingen som en blodtörstig krigare med svärd och sköld, handlar det alltså om vanliga lantbrukare. Om din pappa är bonde kan du ju tänka dig hur han skulle lösa problem på vikingavis – om traktorn går sönder ger han sig ut med grannarna och plundrar London, så kan han köpa en ny.

Under dessa plundringståg tog man sig fram med skepp. Vikingarna var skickliga båtbyggare och sjömän. De reste över hela Europa och en bra bit in i Asien. Så småningom tog de sig också till Nordamerika.

Under dessa resor ställde de till med mycket elände, men knöt också nya kontakter och öppnade handelsvägar. På många ställen stannade man kvar och bildade kolonier som så småningom växte till hela städer.

I slutet av vikingatiden började allt fler skandinaver gå över till den kristna tron. Slaget vid Hastings 1066 brukar räknas som vikingatidens sista stund. Då invaderade de franska vikingaättlingarna normanderna England och tog makten där. Ungefär 30 år senare gav sig riddare av på det första korståget till Jerusalem, och samhället i hela Europa hade fått en annan uppbyggnad.

Idag står vikingen som symbol för styrka och tuffhet. Är man en "viking", så är man en rejäl hårding. Tyvärr har nynazister och andra rasistiska grupper använt sig av vikingasamhället som sina egna symboler. Vikingarna själva var definitivt inga rasister, och man ska inte alls göra någon koppling mellan ämnet vikingar och främlingsfientlighet.

